8. רגרסיה לוגיסטית

ניתוח נתונים סטטיסטי · הרצאה 8

ד״ר עדי שריד

2026-11-22

על מה נדבר היום

- **רגרסיה לוגיסטית** (logistic regression), חלק א: כשהתגובה היא כן או לא
  - סיכוי (odds), logit והמודל הלוגיסטי
  - יחס סיכויים (odds ratio) ופירוש המקדמים
  - אמידה בנראות מקסימלית, הפלט של `glm()` ומבחן deviance
- **רגרסיה לוגיסטית, חלק ב:** כמה משתנים מסבירים, מבחן חלקי וסיווג

רגרסיה לוגיסטית
(Logistic regression)

השאלה: מי יהפוך למנוי?

ליסנה, חנות ספרי השמע מהתרגיל המסכם בהרצאה הקודמת, השיקה. כל משתמש חדש מקבל **שבוע ניסיון חינם**, ובסופו מחליט אם להירשם למנוי בתשלום.

השאלה העסקית: האם כמות ההאזנה בשבוע הניסיון מנבאת הרשמה? אם כן, אפשר לזהות מוקדם משתמשים "בסיכון", ולשלוח להם תזכורת או המלצה.

- **התגובה:** $Y_i = 1$ אם המשתמש נרשם, $Y_i = 0$ אם לא. **משתנה בינארי**
- **המשתנה המסביר:** x_i = שעות האזנה בשבוע הניסיון
- **המטרה:** לאמוד את $p(x) = P(Y = 1 \mid x)$, הסיכוי להירשם כפונקציה של שעות ההאזנה

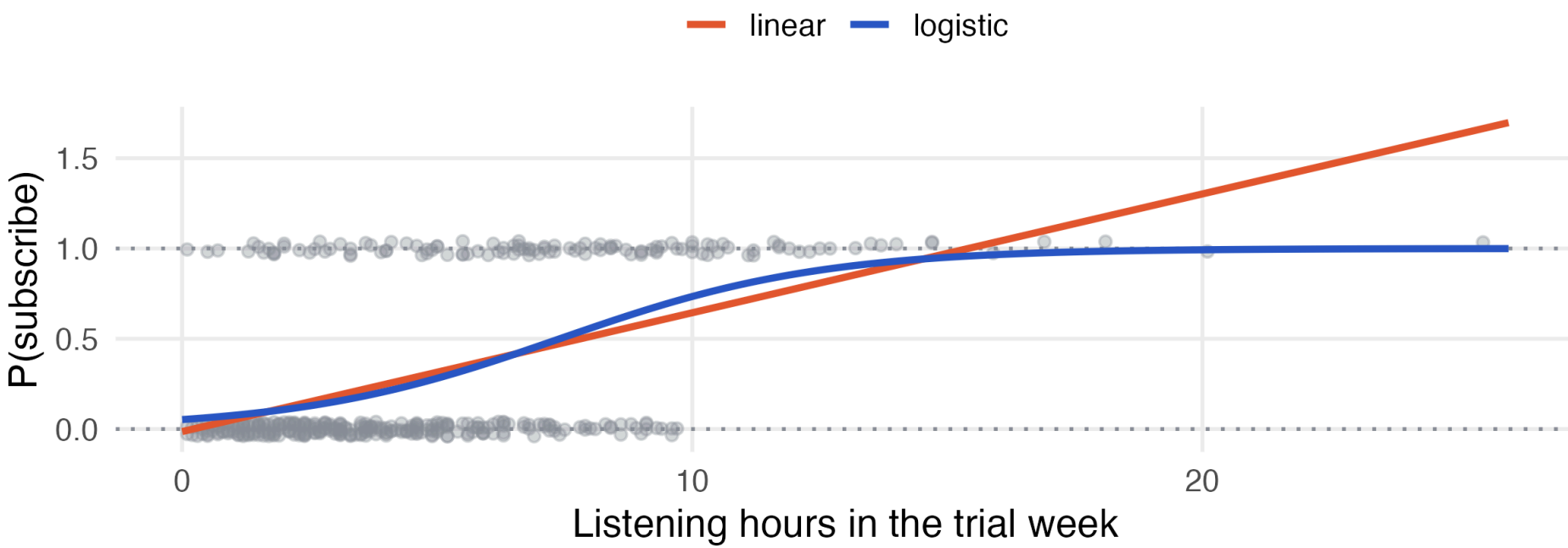
```
set.seed(1123)
trial <- tibble(hours = round(rgamma(400, shape = 2, scale = 2.5), 1),
                first_ai = rbinom(400, 1, 0.4)) |>
  mutate(converted  = rbinom(n(), 1, plogis(-2.4 + 0.38 * hours - 0.7 * first_ai)),
         first_book = factor(ifelse(first_ai == 1, "ai", "human"), levels = c("human", "ai"))) |>
  select(hours, first_book, converted)
```

400 משתמשי ניסיון, מתוכם 121 (30%) נרשמו.

למה לא רגרסיה לינארית?

הקו הישר חוצה את 1. העקומה הלוגיסטית נשארת בין 0 ל-1

נקודה: משתמש (0 = לא נרשם, 1 = נרשם)

- **חיזוי מחוץ ל-$[0, 1]$:** הקו הישר צופה "הסתברות" של 1.66 למשתמש שהאזין 25 שעות
- **השונות לא קבועה:** $\mathrm{Var}(Y \mid x) = p(x)(1 - p(x))$. היא תלויה ב-$x$, בניגוד להנחה של רגרסיה לינארית
- **השגיאות לא נורמליות:** Y מקבל רק 0 או 1, ולכן גם השארית מקבלת רק שני ערכים לכל x

סיכוי (Odds) ו-logit

הסיכוי (odds): היחס בין ההסתברות להצלחה להסתברות לכישלון.

$$\text{odds} = \frac{p}{1-p} \qquad \text{logit}(p) = \ln \frac{p}{1-p}$$

p	0.1	0.2	0.5	0.8	0.9
odds	0.11 (“1 ל-4”)	0.25	1	4 (“4 ל-1”)	9
logit	−2.20	−1.39	0	1.39	2.20

- p חסום בין 0 ל-1. ה-odds בין 0 לאינסוף. ה-logit **בין מינוס אינסוף לאינסוף**
- לכן את ה-logit אפשר למדל בפונקציה לינארית בלי לחשוש מחיזוי לא חוקי
- **סימטריה:** $\text{logit}(1-p) = -\text{logit}(p)$

המודל

$$Y_i \sim \text{Bernoulli}(p_i), \qquad \text{logit}(p_i) = \ln \frac{p_i}{1-p_i} = \beta_0 + \beta_1 x_i$$

ובכיוון ההפוך, **הפונקציה הלוגיסטית** (sigmoid):

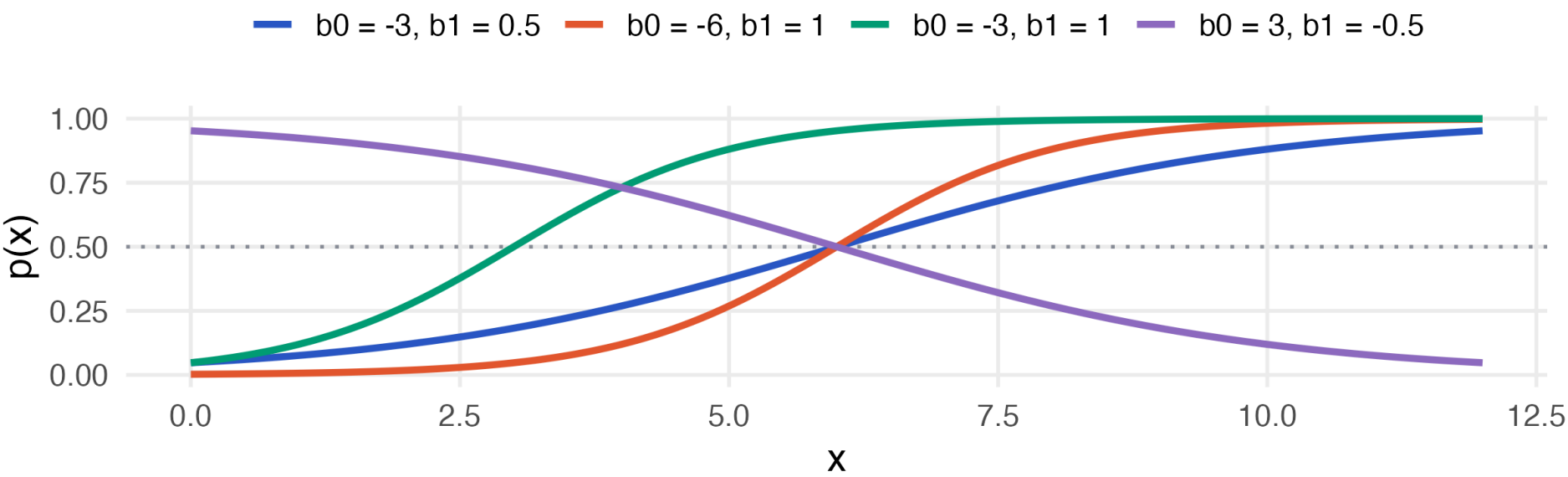
$$p_i = \frac{e^{\beta_0+\beta_1 x_i}}{1+e^{\beta_0+\beta_1 x_i}} = \frac{1}{1+e^{-(\beta_0+\beta_1 x_i)}}$$

- **אין איבר שגיאה נורמלי.** האקראיות היא של משתנה ברנולי: בהינתן p_i, המשתמש נרשם או לא
- **הקשר בין x ל-p לא לינארי:** הוא לינארי רק בסולם ה-logit
- **עם כמה משתנים מסבירים:** $\text{logit}(p_i) = \beta_0 + \beta_1 x_{i1} + \cdots + \beta_k x_{ik}$. כמו ברגרסיה מרובה

איך β_0 ו-β_1 קובעים את העקומה

שני מקדמים קובעים את הכיוון, את התלילות ואת המיקום של העקומה

הקו המקווקו: הסתברות של חצי

- **כיוון:** כש-β_1 חיובי, ההסתברות עולה עם x. כשהוא שלילי, היא יורדת (העקומה הסגולה)
- **תלילות:** ככל שהערך המוחלט של β_1 גדול יותר, המעבר חד יותר (הירוקה והכתומה מול הכחולה)
- **מיקום:** ההסתברות שווה לחצי כשהביטוי $\beta_0 + \beta_1 x$ מתאפס, כלומר בנקודה $x_{50} = -\beta_0/\beta_1$
- **השיפוע בנקודה הזו** הוא $\beta_1/4$. זה השינוי המקסימלי בהסתברות לכל יחידה של x

תרגיל: מציאת המקדמים משתי נקודות

מנתונים קודמים ידוע: משתמש שהאזין **2 שעות** נרשם בהסתברות **20%**, ומשתמש שהאזין **10 שעות** נרשם בהסתברות **80%**.

1. מצאו את β_0 ו-β_1 של מודל לוגיסטי שעובר בשתי הנקודות
2. מה ההסתברות להירשם אחרי 12 שעות?
3. כמה שעות צריך להאזין כדי שההסתברות תהיה לפחות 90%?

הרמז: בסולם ה-logit המודל לינארי. שתי נקודות, שני נעלמים.

פתרון

1. $\text{logit}(0.2) = \ln\frac{0.2}{0.8} = -1.386$, $\text{logit}(0.8) = 1.386$:

$$\begin{cases} \beta_0 + 2\beta_1 = -1.386 \\ \beta_0 + 10\beta_1 = 1.386 \end{cases} \Rightarrow \quad \beta_1 = \frac{1.386 - (-1.386)}{10 - 2} = 0.347, \qquad \beta_0 = -1.386 - 2 \cdot 0.347 = -2.079$$

2. $\text{logit} = -2.079 + 0.347 \cdot 12 = 2.079$, ולכן $p = \frac{1}{1 + e^{-2.079}} = 0.889$

3. $\text{logit}(0.9) = \ln 9 = 2.197$. צריך $-2.079 + 0.347x \geq 2.197$, כלומר $x \geq 12.3$ שעות

```
b1 <- (qlogis(0.8) - qlogis(0.2)) / (10 - 2); b0 <- qlogis(0.2) - 2 * b1
c(b0 = b0, b1 = b1, p_12 = plogis(b0 + 12 * b1), x_90 = (qlogis(0.9) - b0) / b1)
```

```
     b0      b1    p_12    x_90
-2.0794  0.3466  0.8889 12.3399
```

פירוש המקדם: יחס סיכויים (Odds ratio)

מה קורה ל-odds כש-x עולה ביחידה אחת?

$$\frac{\text{odds}(x+1)}{\text{odds}(x)} = \frac{e^{\beta_0+\beta_1(x+1)}}{e^{\beta_0+\beta_1 x}} = e^{\beta_1}$$

- e^{β_1} **הוא יחס הסיכויים** (odds ratio, OR): כל שעת האזנה נוספת **מכפילה** את ה-odds ב-e^{β_1}, בלי קשר לנקודת ההתחלה
- בתרגיל: $e^{0.347} = 1.41$. כל שעה מגדילה את ה-odds ב-41%
- **ה-odds עולה ב-41%, לא ההסתברות.** השינוי בהסתברות תלוי בנקודת ההתחלה:

שעות	0 → 1	5 → 6	12 → 13
p	0.111 → 0.150	0.414 → 0.500	0.889 → 0.919
השינוי בהסתברות	+0.039	+0.086	+0.030

משתנה מסביר בינארי: טבלת 2×2

האם הספר הראשון ששמעו (קריין אנושי או קול סינתטי) קשור להרשמה?

```
tab2 <- with(trial, table(first_book, converted))
tab2
```

```
          converted
first_book   0   1
     human 151  85
     ai    128  36
```

ביד: $\text{odds}_{human} = \frac{85}{151} = 0.563$,$\text{odds}_{ai} = \frac{36}{128} = 0.281$,$OR = \frac{0.281}{0.563} = 0.500$

```
fit_b <- glm(converted ~ first_book, family = binomial, data = trial)
coef(fit_b)
```

```
 (Intercept) first_bookai
     -0.5746      -0.6939
```

```
exp(coef(fit_b))
```

```
 (Intercept) first_bookai
      0.5629       0.4996
```

- $e^{\hat{\beta}_0}$ = ה-odds בקבוצת הבסיס (אנושי). $e^{\hat{\beta}_1}$ = **יחס הסיכויים**, בדיוק החישוב הידני
- מי שהתחיל בקול סינתטי: ה-odds שלו להירשם **כחצי**. זה מתיישב עם התרגיל המסכם בהרצאה הקודמת

אמידה: נראות מקסימלית

אין ריבועים פחותים. מחפשים את המקדמים שעבורם **הנתונים שראינו הכי סבירים** (maximum likelihood):

$$L(\beta_0, \beta_1) = \prod_{i=1}^{n} p_i^{y_i} (1-p_i)^{1-y_i} \qquad \ell = \ln L = \sum_{i=1}^{n} \left[y_i \ln p_i + (1-y_i) \ln(1-p_i) \right]$$

- כל משתמש שנרשם ($y_i = 1$) תורם p_i, וכל מי שלא נרשם תורם $1 - p_i$. רוצים p_i גבוה למי שנרשם ונמוך למי שלא
- המקדמים "מסתתרים" בתוך p_i. כדי לגזור, מציבים את המודל: $p_i = \dfrac{e^{\beta_0 + \beta_1 x_i}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 x_i}}$

הנגזרות: איפה המקדמים?

צעד 1: מציבים את p_i ב-ℓ. משתמשים ב-$\ln \frac{p_i}{1-p_i} = \beta_0 + \beta_1 x_i$ וב-$1 - p_i = \frac{1}{1+e^{\beta_0+\beta_1 x_i}}$:

$$\ell = \sum_i \left[y_i \ln \frac{p_i}{1-p_i} + \ln(1-p_i) \right] = \sum_i \left[y_i(\beta_0 + \beta_1 x_i) - \ln\left(1 + e^{\beta_0+\beta_1 x_i}\right) \right]$$

צעד 2: גוזרים. הנגזרת של $\ln(1+e^{\beta_0+\beta_1 x_i})$ לפי β_0 היא $p_i = \frac{e^{\beta_0+\beta_1 x_i}}{1+e^{\beta_0+\beta_1 x_i}}$, ולפי β_1 היא $x_i p_i$:

$$\frac{\partial \ell}{\partial \beta_0} = \sum_i \left[y_i - \frac{e^{\beta_0+\beta_1 x_i}}{1+e^{\beta_0+\beta_1 x_i}} \right] = \sum_i (y_i - p_i) \qquad \frac{\partial \ell}{\partial \beta_1} = \sum_i x_i \left[y_i - \frac{e^{\beta_0+\beta_1 x_i}}{1+e^{\beta_0+\beta_1 x_i}} \right] = \sum_i x_i (y_i - p_i)$$

צעד 3: משווים לאפס. שתי משוואות בשני נעלמים:

$$\sum_i y_i = \sum_i \frac{1}{1+e^{-(\beta_0+\beta_1 x_i)}} \qquad \sum_i x_i y_i = \sum_i \frac{x_i}{1+e^{-(\beta_0+\beta_1 x_i)}}$$

- **אין פתרון סגור:** המקדמים נמצאים בתוך מעריך, בתוך שבר, בתוך סכום. אי אפשר לבודד אותם כמו בריבועים פחותים. פותרים בשיטה איטרטיבית, Newton–Raphson. ב-R זה `Number of Fisher Scoring iterations` בפלט
- **פירוש המשוואה הראשונה:** סכום ההסתברויות החזויות שווה למספר המצטרפים בפועל. בנתונים שלנו הסכום הוא 121.0, ובפועל הצטרפו 121 משתמשים (בודקים ב-R עם `sum(fitted(fit_h))`)

ב-R: glm()

```r
fit_h <- glm(converted ~ hours, family = binomial, data = trial)
summary(fit_h)
```

```
Call:
glm(formula = converted ~ hours, family = binomial, data = trial)

Coefficients:
            Estimate Std. Error z value Pr(>|z|)
(Intercept)  -2.8921     0.2782  -10.40   <2e-16 ***
hours         0.3908     0.0452    8.65   <2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

(Dispersion parameter for binomial family taken to be 1)

    Null deviance: 490.37  on 399  degrees of freedom
Residual deviance: 379.38  on 398  degrees of freedom
AIC: 383.4

Number of Fisher Scoring iterations: 4
```

איך קוראים את הפלט

- **hours**, $\hat{\beta}_1 = 0.391$: כל שעה מעלה את ה-logit ב-0.391. יחס הסיכויים: $e^{0.391} = 1.48$, כל שעה מגדילה את ה-odds ב-48%
- **z value** = `Estimate / Std. Error`: מבחן Wald. תחת $H_0 : \beta_1 = 0$, $z \sim N(0,1)$ בקירוב. כאן $z = 8.65$
- **החציון:** $x_{50} = 2.892/0.391 = 7.4$ שעות. מתחת לזה, רוב המשתמשים לא נרשמים
- **רווח סמך ל-OR:** קודם ל-β_1, ואז $e^{(\cdot)}$ על שני הקצוות:

$$e^{0.3908 \pm 1.96 \cdot 0.0452} = [1.35,\ 1.61]$$

- **Null deviance**, **Residual deviance**, **AIC**: על אלה בשקף הבא

Deviance ומבחן למובהקות המודל

Deviance: $D = -2\ell(\hat{\beta})$, כש-ℓ היא הלוג-נראות במקסימום. ככל שהמודל מתאים יותר, D קטן יותר. זה המקביל של SS_E.

מודל	מה יש בו	Deviance	df
מודל האפס (null)	רק β_0: אותה הסתברות לכולם	$D_0 = 490.37$	$n - 1 = 399$
המודל שלנו	$\beta_0 + \beta_1 x$	$D_1 = 379.38$	$n - 2 = 398$

מבחן יחס הנראות (likelihood ratio test) ל-$H_0 : \beta_1 = \cdots = \beta_k = 0$:

$$G = D_0 - D_1 = 490.37 - 379.38 = 111.00 \;\sim\; \chi^2_k \text{ תחת } H_0$$

- $k = 1$ (מספר המשתנים המסבירים). $\chi^2_{0.95;\,1} = 3.84$, ו-$G = 111.0$ גדול בהרבה: **המודל מובהק**
- זה המקביל של מבחן F לכל המודל ברגרסיה לינארית
- **AIC** $:= D_1 + 2(k+1) = 379.38 + 4 = 383.4$: להשוואה בין מודלים. נמוך יותר = טוב יותר

אותו מבחן ב-R

```r
anova(fit_h, test = "Chisq")
```

```
Analysis of Deviance Table

Model: binomial, link: logit

Response: converted

Terms added sequentially (first to last)

      Df Deviance Resid. Df Resid. Dev Pr(>Chi)
NULL                    399        490
hours  1      111       398        379   <2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
```

```r
c(G = fit_h$null.deviance - fit_h$deviance, chi2_crit = qchisq(0.95, df = 1))
```

```
       G chi2_crit
 110.997     3.841
```

- שורת `hours`: העמודה `Deviance` היא G, הירידה ב-deviance כשמוסיפים את המשתנה. `Resid. Dev` הוא D אחרי ההוספה
- כמו `anova()` של מודל לינארי, גם כאן המשתנים נכנסים **לפי הסדר** בנוסחה. עם כמה משתנים, כל שורה בודקת את התרומה של המשתנה **בנוסחה אחרי הקודמים**. נשתמש בזה בחלק ב למבחן חלקי

חיזוי: מי בסיכון?

```
predict(fit_h, newdata = tibble(hours = c(2, 5, 8, 12)), type = "response") |> round(3)
```

```
    1     2     3     4
0.108 0.281 0.558 0.858
```

- `type = "response"` מחזיר הסתברות. בלי זה, `predict()` מחזיר את ה-logit
- **ביד, למשתמש שהאזין 5 שעות:** $\text{logit} = -2.892 + 0.391 \cdot 5 = -0.938$, ולכן $p = \frac{1}{1+e^{0.938}} = 0.281$
- **ההחלטה העסקית:** משתמש שהאזין עד 5 שעות נרשם בסיכוי של פחות מ-30%. הוא מועמד לתזכורת או להמלצה אישית. אבל זהירות: גם כאן אלה **נתוני תצפית**. משתמש שמאזין הרבה כנראה אוהב ספרי שמע מלכתחילה. כדי לדעת אם תזכורת **גורמת** להרשמה, צריך ניסוי

בחלק ב

- **כמה משתנים מסבירים:** שעות האזנה **וגם** סוג הספר הראשון. פירוש של OR "כשהשאר קבוע"
- **מבחן deviance חלקי:** האם משתנה אחד תורם, בנוכחות האחרים. המקביל של מבחן F חלקי
- **סיווג:** מהסתברות להחלטה. סף, מטריצת בלבול (confusion matrix), רגישות וסגוליות
- **מה יכול להשתבש:** הפרדה מלאה (separation), אירועים נדירים, ובלבול בין odds להסתברות

סיכום

מה לקחת מההרצאה

השאלה	הכלי	ב-R
תגובה בינארית	$\text{logit}(p) = \beta_0 + \beta_1 x$, $OR = e^{\beta_1}$	`glm(y ~ x, family = binomial)`
מה המשמעות של המקדם?	e^{β_1} מכפיל את ה-odds, לא את ההסתברות	`exp(coef(fit))`
האם המודל הלוגיסטי מובהק?	$G = D_0 - D_1 \sim \chi^2_k$	`anova(fit, test = "Chisq")`
מה ההסתברות למשתמש חדש?	$p = 1/(1 + e^{-(\hat{\beta}_0 + \hat{\beta}_1 x)})$	`predict(fit, type = "response")`